

ФЕРДИНАНД ДЕ СОСЮР

1857-1913

**Мова – це система
диференційованих знаків, які
відповідають
диференційованим поняттям**

Учень молодогограматиків та ідейний фундатор структуралізму

- Лейпціг (1879) «Мемуар о первоначальной системе гласных в индоевропейских языках»
- Парижський період (до 1891 р.)
- Учні: Антуан Мейе, Жозеф Вандрієс, Моріс Граммон
- Женевський період (1906-1912) прочитав курс загальної теорії мови, який після його смерті був опублікований його учнями Шарлем Баллі та Альбером Сеше.

Курс загальної лінгвістики 1916

- Новий етап в історії загальної лінгвістики
- Структура: Вступ, 5 Части, Висновки
- Вступ. Розділ III, § 1 Мова та її визначення
- Предмет мовознавства: *“треба від початку стати на ґрунт мови і вважати її за підставу (norme) для всіх інших проявів мовної діяльності”*.

Співвідношення мови і мовної діяльності

- Мова – це лише певна найважливіша частина мовної діяльності.
- Мова - це суспільний продукт, сукупність необхідних умовностей, прийнятих у суспільстві для забезпечення реалізації мовної здатності індивіда.
- Мовна д. (*langage*) Різноманітна й різнородна, водночас фізична, фізіологічна й психічна; вона належить до царини індивідуального й суспільного

ОСНОВНІ ДИХОТОМІЇ СОССЮРА

- *мова vs. мовлення;*
- *синхронія vs. дихотомія*
- *зовнішня vs. внутрішня лінгвістика*
- *парадигматика vs. синтагматика*

Мова vs. Мовлення

- Вступ. Розділ III, § 2 “Мова (*langue*) – це скарб, відкладений практикою мовлення у мовців однієї спільноти, це граматична підсистема потенційно (віртуально) наявна в кожному мозку... В мозках сукупності індивідів... вона існує лише в колективі”.
- “Мовлення (*parole*)... являє собою індивідуальний акт волі й розуму, де слід розрізняти: 1) комбінації, в яких мовець застосовує мовний код, аби висловити власну думку; 2) психофізичний механізм, який дозволяє йому унаявити ці комбінації”.

Інші вихідні положення теорії Соссюра

- Мова має знакову природу
- Про необхідність спеціальної суспільної (соціальної) науки, семіології, предметом якої є загальна теорія знакових систем, використовуваних суспільством. Лінгвістика, наука про знаки особливого типу, є найважливішою гілкою семіології.
- Мова – це найскладніша й найпоширеніша семіологічна система.

Мова як знакова система

- Знаки утворюють систему відношень;
- Знак існує тільки як член відношення і має властивість, якою володіють усі члени відношення, тобто значущістю (*valeur*)
- Парадигматичні та синтагматичні відношення

Мовний знак як двостороння психічна сутність Ч.1, Р.1, §1

Поняття
Акустичний
образ

“Ми називаємо знаком поєднання
поняття
та акустичного образу...”

Знак – це назва цілого

- Терміни *поняття* та *акустичний образ* замінені відповідно на *позначене*, рос. *означаемое* (сигніфікат) і *позначення*, рос. *означающее* (сигніфікант), вказують на протиставлення їх як між собою, так і щодо цілого.

Природа лінгвістичного знака

- Мовний знак пов'язує не річ і її назву, а поняття й акустичний образ, який є психічним відбитком звучання, уявленням, яке ми отримуємо від нього від наших органів чуттів, акустичний образ має чуттєву природу.

Принцип довільності знака Ч.1, Р.1, §2

- “...усякий, прийнятий у певному суспільстві спосіб вираження у принципі ґрунтується на колективній звичці, або, що те саме, на угоді”.

Дві першорядні властивості знака

- Довільність знака: зв'язок між позначеним і позначенням довільний.
- Лінійний характер позначення: позначення розгортається у часі;
- (а) воно наділене тривалістю; (б) його тривалість має лише один вимір – це лінія.

Внутрішня vs. Зовнішня лінгвістика

- Зовнішня л. розглядає зовнішні умови існування мови.
- Внутрішня – внутрішню будову та властивості самого об'єкта.
- У межах в.л. Сосюр розрізняв два основних поняття: *дихотомію мови і мовлення.*

Будова мови у часі

- яку можна розглядати як у часі, так і безвідносно до вісі часу.
- Сихронічна лінгвістика (по Соссюру граматика) vs. діахронічна лінгвістика (по Соссюру – фонетика).